

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เพื่อศึกษาปัญหาการรวมโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย สรุปผลการวิจัย ตามลำดับได้ ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหา เกี่ยวกับการรวมโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ของสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย ในด้านการดำเนินงาน และด้านชุมชน
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาเกี่ยวกับการรวมโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ของสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย ในด้านการดำเนินงาน ของผู้บริหาร โรงเรียน กับครูผู้สอน
3. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาเกี่ยวกับการรวมโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ของสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย ในด้านชุมชน ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กับ
ผู้ปกครองนักเรียน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและ
ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย
จำนวน 139 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 28 คน ครูผู้สอน จำนวน 75 คน
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 50 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 215 คน
รวม 398 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) จากโรงเรียนประถมศึกษา
ขนาดเล็ก 28 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เกี่ยวกับปัญหาในการรวมโรงเรียน
ประถมศึกษาขนาดเล็ก ในปัญหาด้านการดำเนินงาน 1 ฉบับ และปัญหาด้านชุมชน อีก 1 ฉบับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสืออนุญาตเก็บข้อมูลของ
ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย ไปยังโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 398 ฉบับ และผู้วิจัย
ได้ติดตามเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามคืนมา จำนวน 369 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ

92.71 แบบสอบถามที่ได้รับคืนมา มีความสมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติที (t-test)

สรุปผลการวิจัย

1. ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานการรวมโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย พบว่า

1.1 ปัญหาด้านการดำเนินงาน

1.1.1 ปัญหาการดำเนินงานด้านการคัดเลือกโรงเรียนหลัก ในภาพรวมมีปัญหา ระดับปานกลาง ที่มีปัญหาอยู่ในอันดับแรกในด้านนี้ คือ โรงเรียนหลักไม่มีความพร้อมในด้านบุคลากร และครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน ไม่มีส่วนร่วมในการคัดเลือกโรงเรียนหลัก

1.1.2 ปัญหาการดำเนินงานด้านการบริหารงานหลังจากการรวมโรงเรียนในภาพรวมมีปัญหา ระดับปานกลาง ที่มีปัญหาอยู่ในอันดับแรกในด้านนี้คือ ขาดความร่วมมือจากชุมชน โรงเรียนเดิม รองลงมาคือเรื่องการจัดตั้งงบประมาณ

1.1.3 ปัญหาการดำเนินงานด้านสิทธิประโยชน์หลังจากการรวมโรงเรียนในภาพรวมมีปัญหา ระดับปานกลาง ที่มีปัญหาอยู่ในอันดับแรกในด้านนี้ คือ การพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน รองลงมาคือ การพิจารณาคัดเลือกเข้าสู่ตำแหน่งต่าง ๆ

1.1.4 ปัญหาการดำเนินงานด้านการคมนาคมหลังจากการรวมโรงเรียนในภาพรวมมีปัญหา ระดับปานกลาง ที่มีปัญหาอยู่ในอันดับแรกในด้านนี้ คือ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง รองลงมาคือ เวลาที่ใช้ในการเดินทาง

เมื่อรวมปัญหาการดำเนินงานทั้ง 4 ด้าน แล้วพบว่า มีปัญหาในระดับปานกลาง ที่มีปัญหาอยู่ในอันดับแรกคือ ด้านสิทธิประโยชน์หลังจากการรวมโรงเรียน รองลงมาคือ ด้านการคมนาคมหลังจากการรวมโรงเรียน

1.2 ปัญหาด้านชุมชน

1.2.1 ปัญหาชุมชนด้านการคัดเลือกโรงเรียนหลัก ในภาพรวมมีปัญหา ปานกลาง ที่มีปัญหาอยู่ในอันดับแรก คือ สถานที่ตั้งโรงเรียนหลักอยู่ห่างไกลจากชุมชน รองลงมาคือ สถานที่ตั้งโรงเรียนหลักอยู่ห่างไกลจากชุมชนที่เจริญ

1.2.2 ปัญหาชุมชนด้านความแตกต่างระหว่างชุมชน โรงเรียนที่มาร่วมกับ ชุมชนของโรงเรียนหลัก ในภาพรวม มีปัญหาในระดับน้อย ที่มีปัญหาอยู่ในอันดับแรก ในด้านนี้คือ มีความขัดแย้งกันระหว่างชุมชน รองลงมาคือ ความแตกต่างในเรื่องของภาษาพูด

1.2.3 ปัญหาชุมชนด้านความรักความผูกพัน ในภาพรวม มีปัญหาในระดับ ปานกลาง ที่มีปัญหาในอันดับแรก ในด้านนี้คือ ผู้นำชุมชนต้องการโรงเรียนในชุมชน รองลงมา คือชุมชนจะได้รับข่าวสารความเคลื่อนไหวของโรงเรียนหลักน้อยเนื่องจากอยู่คนละชุมชน

1.2.4 ปัญหาชุมชนด้านคมนาคม ในภาพรวมมีปัญหา ระดับปานกลาง ที่มี ปัญหาในอันดับแรก ในด้านนี้คือ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง รองลงมาคือ ความปลอดภัยในชีวิต และ ทรัพย์สิน

เมื่อรวมปัญหาชุมชนทั้ง 4 ด้านแล้ว พบว่า มีปัญหาในระดับปานกลาง ด้านที่มีปัญหา ในอันดับแรกคือ ด้านความรัก ความผูกพันของชุมชนต่อโรงเรียน รองลงมาคือ ด้านการคมนาคม

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา การดำเนินงาน ในการรวมโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย ระหว่างผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน พบว่า

2.1 ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีปัญหา การดำเนินงาน ด้านการคัดเลือกโรงเรียน หลัก ไม่แตกต่างกัน

2.2 ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนมีปัญหา การดำเนินงาน ด้านการบริหารงาน หลังจากรวมโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน

2.3 ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีปัญหา การดำเนินงาน ด้านสิทธิประโยชน์ หลังจากรวมโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน

2.4 ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนมีปัญหาการดำเนินงาน ด้านการคมนาคม หลัง จากรวมโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานในภาพรวม ทุกด้านแล้วพบว่า ทั้งผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหา ไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบปัญหาชุมชน ในการรวมโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย ระหว่าง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ ผู้ปกครองนักเรียน พบว่า

3.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน มีปัญหาชุมชน ในด้านการคัดเลือกโรงเรียนหลัก ไม่แตกต่างกัน

3.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน มีปัญหาชุมชน ในด้านความแตกต่างระหว่างชุมชนโรงเรียนที่มารวมกับชุมชนโรงเรียนหลัก ไม่แตกต่างกัน

3.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน มีปัญหาชุมชน ในด้านความรัก ความผูกพัน ไม่แตกต่างกัน

3.4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน มีปัญหาชุมชน ในด้านคณาคม ไม่แตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบปัญหาชุมชน ในภาพรวมทุกด้านแล้ว พบว่า ทั้งคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน มีสภาพปัญหาที่ไม่แตกต่างกัน

4. ปัญหาการรวมโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุโขทัย ในด้านอื่น ๆ

4.1 ปัญหาด้านการดำเนินงานของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน พบว่า รัฐบาล ยังไม่มีระเบียบปฏิบัติในการรวมโรงเรียนอย่างชัดเจน ทำให้ไม่มีความมั่นใจในการปฏิบัติงาน และ มีความคิดว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ยังมีปัญหาในการบริหารงานบุคคลมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก สำหรับสภาพจิตใจ มีความรู้สึกว่าตนเองคือยประสิทธิภาพ ส่วนพื้นฐานการเรียนของนักเรียนเมื่อนำไปเรียนรวมกันจะไม่สอดคล้องกัน ต้องควักเงินเป็นพิเศษ

4.2 ปัญหาด้านชุมชนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครอง นักเรียน พบว่า ชุมชนยังเห็นประโยชน์ของโรงเรียนในการใช้สถานที่และบุคลากร หากโรงเรียนยัง ตั้งอยู่ การเดินทางไปเรียนที่อื่นจะต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ใช้เวลาเดินทางเพิ่มขึ้น ทำให้ไม่มีเวลา ช่วยเหลือครอบครัว ส่วนนักเรียนที่อายุยังน้อยจะเป็นห่วงเรื่องความปลอดภัยในการเดินทาง และ ต้องการให้รัฐบาลสนับสนุนสวัสดิการทุกประเภทอย่างพอเพียง

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ค้นพบ ผู้วิจัยขออภิปรายผลเฉพาะประเด็นหลัก ๆ ที่ คอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1) ปัญหาด้านการดำเนินงาน การรวมโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัด ส่วนงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย ที่มีสภาพปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็น เช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดทั่วประเทศ ได้ดำเนินการในเรื่องนี้มา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 จนถึงปี พ.ศ. 2542 สามารถรวมได้ถึง 1,228 โรงเรียน โดยเฉพาะในจังหวัด สุโขทัย มีโรงเรียน มาเรียนรวมแล้วจำนวน 33 โรงเรียน และเลิกล้มโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ที่ไปเรียนรวมได้แล้ว จำนวน 17 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2543 ภาคเรียนที่ 2 มีโรงเรียนขนาดเล็ก นำนักเรียนไปเรียนรวมกับโรงเรียนใกล้เคียงที่มีความพร้อม จำนวน 16 โรงเรียน จากจำนวน

โรงเรียนขนาดเล็กทั้งสิ้น 139 โรงเรียน (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย, 3 มกราคม 2543) นับว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีการยุบรวมแบบค่อยเป็นค่อยไป ปัญหาการดำเนินงานที่พบ จึงไม่รุนแรงมากนัก เนื่องจากการกำหนดแผนระยะยาวเพื่อสนองนโยบาย การยุบรวม เลิกล้มโรงเรียนขนาดเล็กนั้น ไม่สามารถกระทำได้โดยเร่งด่วน เพราะจะส่งผลกระทบต่อตำแหน่งบุคลากร อัตรา กำลังครู และที่สำคัญก็คือชุมชน ที่จะม่ปฏิกิริยาในทางลบต่อทางราชการ ดังนั้น การกำหนดแผนระยะยาวในการยุบรวม เลิกล้มโรงเรียนขนาดเล็กไว้ย่อมทำให้ผู้เกี่ยวข้องได้ศึกษากำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ, 14 พฤษภาคม 2541)

1.1 ปัญหาด้านการคัดเลือกโรงเรียนหลักนั้น ผลการวิจัย พบว่า มีสภาพปัญหาในระดับปานกลาง ส่วนที่มีปัญหาอยู่ในอันดับแรก คือ โรงเรียนหลักไม่มีความพร้อมในด้านบุคลากร ครูผู้สอน และผู้บริหาร โรงเรียนไม่มีส่วนร่วมในการคัดเลือกโรงเรียนหลัก ที่เป็นเช่นนี้สืบเนื่องจากข้อเท็จจริงที่ว่าในการคัดเลือกโรงเรียนหลักนั้นดำเนินการโดยสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ที่พิจารณาความพร้อมหลาย ๆ ด้าน เช่น ระยะทางต้องไม่ห่างไกลจากโรงเรียนที่จะนำนักเรียนไปรวมมากนัก และโรงเรียนหลักต้องมีความพร้อมที่จะสามารถพัฒนาให้เป็นโรงเรียนมาตรฐานได้(สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ, 14 พฤษภาคม 2541) ส่วนโรงเรียนหลักที่ไม่พร้อมด้านบุคลากรนั้นเกิดจาก อัตรา กำลังครูที่อยู่โรงเรียนหลักที่คัดเลือกนั้น มีจำนวนไม่เพียงพออยู่ก่อนแล้ว(สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย, 2545)

1.2 ปัญหาด้านการดำเนินงาน ในเรื่องการบริหารงานหลังจากการรวมโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า มีสภาพปัญหาในระดับปานกลาง ที่มีปัญหาอยู่ในอันดับแรก คือ ขาดความร่วมมือจากชุมชน โรงเรียนเดิม และเรื่องกรขอจัดตั้งงบประมาณ ที่เป็นเช่นนี้สืบเนื่องมาจาก ชุมชนโรงเรียนเดิมนั้นยังมีความรู้สึกไม่ต้องการรวมโรงเรียน เห็นว่าการนำนักเรียนไปเรียนรวมกับโรงเรียนหลัก เป็นความไม่สะดวก งามโรงเรียนขอชลอการนำนักเรียนไปเรียนรวม คือโรงเรียนบ้านถนนพระร่วง โรงเรียนบ้านโบสถ์โพธิ์ และโรงเรียนบ้านจันทโรภาส (สำนักงานการประถมศึกษาอันภอสวรรคโลก, 4 พฤษภาคม 2542) ส่วนชาวบ้านโรงเรียนบ้านป่าแค ร้องเรียนขอนำนักเรียนที่ไปเรียนโรงเรียนวัดสายมิตรภาพที่ 80 กลับไปเรียนที่โรงเรียนบ้านป่าแค ตามเดิม (หนังสือร้องเรียน, 18 พฤษภาคม 2543) ซึ่งปัญหาเรื่องนี้ได้มีคณะทำงานไปชี้แจงให้ชาวบ้านและผู้ปกครอง ซึ่งชาวบ้านได้หารือลงมติกัน สรุปผลได้ความว่า ในวันที่ 7 มิถุนายน 2543 ผู้ปกครองนำนักเรียนกลับมาเรียนที่โรงเรียนวัดสายมิตรภาพ ตามเดิม ส่วนเรื่องของการขอจัดตั้งงบประมาณนั้น ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการรวมและการเลิกล้มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2524 นั้นระบุไว้ว่า

ให้ลดหรือระงับการสนับสนุนทรัพยากร เช่น ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ฯลฯ ให้กับโรงเรียนที่นำนักเรียนไปเรียนรวม หรือมีแผนในการเลิกแล้ว แต่นำงบประมาณไปสนับสนุนโรงเรียนหลักแทน

1.3 ปัญหาด้านสิทธิประโยชน์ หลังจากการรวมโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่ามีสภาพปัญหาในระดับปานกลาง ที่มีระดับของปัญหาอันดับแรกในด้านนี้คือ การพิจารณาเลื่อนขึ้นเงินเดือน รองลงมาคือ การพิจารณาคัดเลือกเข้าสู่ตำแหน่งต่าง ๆ ที่เป็นเช่นนี้เกิดจาก ครูผู้สอนที่มาจากโรงเรียนขนาดเล็กที่นำนักเรียนมาเรียนรวมกับโรงเรียนหลักนั้น ตามระเบียบของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวถึงการบริหารบุคลากรว่า “การสรรหาผู้บริหารโรงเรียน เพื่อเลื่อนและแต่งตั้งในตำแหน่งที่สูงขึ้น กรณีคัดเลือก ให้พิจารณาผู้บริหารโรงเรียนมารวมหรือเลิกเป็นกรณีพิเศษ การตัดโอนครูผู้สอนให้ตัดโอนได้ตามความต้องการของครู และประโยชน์ของทางราชการ กรณีไม่สามารถดำเนินการแต่งตั้ง เปลี่ยนสายงาน และตัดโอนบุคลากรของโรงเรียนมาเรียนรวมได้ สามารถพิจารณาให้ไปช่วยราชการที่โรงเรียนหลัก โรงเรียนอื่น หรือหน่วยงานทางการศึกษาเป็นการชั่วคราว” (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543 ก : ไม่มีเลขหน้า) ในทางปฏิบัติแล้วพบว่า ครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนที่มีรวมเกิดความรู้สึกว่า คนเสียเปรียบบุคลากรในโรงเรียนหลัก ในเรื่องของการพิจารณาความชอบ และการคัดเลือกบุคลากรเข้าสู่ตำแหน่งต่าง ๆ แต่หากเมื่อดำเนินการไปได้ในระยะหนึ่งแล้ว จะรู้สึกว่ามีความสะดวกสบายและมีความเป็น เอกภาพขึ้นในองค์กร ปัญหาเรื่องนี้จะค่อย ๆ หดไป ดังผลสรุปวิจัยของ โกศล ปราคำ และ วัชรภรณ์ วัตรสุข (2536 : 51-52) ได้ทำการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งจัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษา 2 รูปแบบคือการนำนักเรียนจากโรงเรียนขนาดเล็กมาเรียนรวม โรงเรียนที่ตั้งศูนย์ทุกชั้นเรียน และแบบที่สอง มาเรียนรวมเป็นบางชั้น พบว่า บุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็กมีโอกาสก้าวหน้าในวิชาชีพ และมีพลังในการพัฒนาคุณภาพทางศึกษา ถึงแม้จะต้องรับผิดชอบจำนวนนักเรียนที่มากขึ้น แต่ครูผู้สอนก็มีความพึงพอใจ มีขวัญกำลังใจเพิ่มมากขึ้นในการเตรียมการสอนมีกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ ผู้บริหารโรงเรียนสามารถจัดครูผู้สอน ได้ตรงความถนัด และความสามารถเฉพาะด้าน

1.4 ปัญหาด้านการคมนาคม หลังจากการรวมโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า มีสภาพปัญหา ในระดับปานกลาง ที่มีปัญหาอันดับแรกในด้านนี้ คือ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และเวลาที่ใช้ในการเดินทาง ความจริงแล้ว แนวปฏิบัติในเรื่องของค่าใช้จ่ายในการเดินทางนี้ มีระเบียบของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กล่าวไว้ชัดเจน ในเรื่องของการสนับสนุนค่าพาหนะนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 16 มีนาคม 2542) สำหรับผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน อาจต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในเรื่องของการเดินทางเอง ทำให้เกิดความเดือดร้อนอยู่บ้าง

2. ปัญหาด้านชุมชน ในการรวมโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย มีสภาพปัญหาโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็น เพราะว่ามี การประชาสัมพันธ์ ชี้แจงให้ผู้ปกครองและชุมชนเห็นถึงความจำเป็นในเรื่องงบประมาณ จัดการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุตรหลานของตน ให้มีมาตรฐานขึ้น ซึ่งทุกฝ่าย จะต้องร่วมมือและเสียสละเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ และความก้าวหน้าในการปฏิรูปการศึกษา ต่อไป ทำให้ปัญหาของชุมชนไม่รุนแรง

2.1 ปัญหาด้านการคัดเลือกโรงเรียนหลัก ผลการวิจัย พบว่า มีสภาพปัญหา ปานกลาง ปัญหาดังกล่าวอาจเกิดจาก สถานที่ตั้งโรงเรียนหลักอยู่ห่างไกลจากชุมชนของตน และ ไกลจากชุมชนที่เจริญ ที่เป็นเช่นนี้เพราะ การคัดเลือกโรงเรียนหลักนั้น เน้นว่าต้องเป็น โรงเรียนที่มีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน มากที่สุด เช่น ด้านบุคลากร และด้านอาคารสถานที่ ซึ่ง โรงเรียนหลักส่วนใหญ่จะเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา หรือโรงเรียนปฏิรูปการศึกษา เพราะมีความพร้อม ที่สุด แต่จะพิจารณาไม่ไกลจากโรงเรียนขนาดเล็กทั้งหลายที่จะนำนักเรียนมารวมมากนัก แต่ ชุมชนก็อาจจะยังเห็นว่าโรงเรียนหลักอยู่ไกลเมื่อเทียบกับโรงเรียนเดิม

2.2 ปัญหาด้านชุมชน ในเรื่องความแตกต่างระหว่างชุมชนโรงเรียนที่มารวม กับชุมชนโรงเรียนหลัก ผลการวิจัย พบว่า มีปัญหาน้อย ซึ่งน่าจะเป็นเพราะความใกล้เคียง และ สภาพชุมชนของโรงเรียนที่มารวม และโรงเรียนหลัก ไม่ห่างไกลกันมากนัก หรืออาจอยู่ในตำบล เดียวกัน ความแตกต่างในเรื่องความเชื่อ วัฒนธรรม และภาษาพูดยังไม่แตกต่าง และไม่ถือว่าเป็น ปัญหา อย่างไรก็ตามปัญหาความแตกต่างในบางเรื่องอาจมีปรากฏอยู่บ้าง ดังนั้น จึงมีการกำหนด แนวปฏิบัติในงานความสัมพันธ์ชุมชนไว้ โดยในกฎระเบียบคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือ ศึกษกรณใด ๆ ของโรงเรียนหลักให้เชิญกรรมการสถานศึกษาฯ ของโรงเรียนมารวมเข้าร่วมด้วยตาม โอกาสอันควร(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543 ก : ไม่มีเลขหน้า)

2.3 ปัญหาด้านความรักความผูกพัน ผลการวิจัย พบว่า มีปัญหาระดับ ปานกลาง ซึ่งน่าจะเป็นเพราะชุมชนมีบทบาทสำคัญในการบริจาคทรัพยากร ที่เกี่ยวกับการเรียนการ สอน เช่น ที่ดิน อาคาร หรืออสังหาริมทรัพย์ต่าง ๆ ตลอดจนเป็นหู เป็นตา ดูแลให้ปลอดภัยจากการ ถูกโจรกรรมทรัพย์สิน รวมถึงดูแลความประพฤติ และความปลอดภัยให้กับนักเรียนด้วย สำหรับ โรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้และคำแนะนำ ตลอดจนให้บริการสถานที่กับชุมชนใน การจัดงานประเพณีต่าง ๆ ดังนั้น เมื่อต้องส่งบุตรหลานไปเรียนที่โรงเรียนอื่น เรื่องดังกล่าวจึง กระทบกระเทือนความรู้สึกของคนในชุมชน

2.4 ปัญหาด้านการคมนาคม ผลการวิจัย พบว่า มีสภาพปัญหาปานกลาง ที่มีปัญหามากในด้านนี้คือ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ถึงแม้ว่า

จะมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนในการอธิบายให้ผู้ปกครอง และชุมชนของนักเรียนได้ทราบโดยทั่วกัน ว่า “โรงเรียนมาเรียนรวมทุกโรงเรียนมีสิทธิได้รับค่าพาหนะตามจำนวนนักเรียน และอัตราตามระยะทาง นับตั้งแต่วันแรกที่นำนักเรียนไปเรียนรวม จนเรียนจบชั้นสูงสุดของโรงเรียนหลัก” (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543 ก : 6) แต่ต้องรับภาระในเรื่องค่าอาหารเพิ่ม เนื่องจากเมื่อนักเรียนอยู่โรงเรียนเดิมสามารถกลับไปทานอาหารที่บ้าน หรือสามารถนำอาหารมาทานได้ แต่เมื่อไปเรียนรวมที่โรงเรียนหลักแล้ว นักเรียนอาจต้องใช้เวลาในช่วงเช้าในการเดินทางเร็วขึ้น ทำให้ไม่สามารถนำอาหารมาทานที่โรงเรียนหลักได้ทัน จึงต้องมีค่าอาหารเพิ่มขึ้น รวมทั้งความห่วงใยในความปลอดภัยของเด็ก ซึ่งจะสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของโกศล ปราคำและวัชรภรณ์ วัตรสุข (2536: 51-52) ที่ได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบรวมโรงเรียนขนาดเล็กเป็นบางชั้นเรียน และทุกชั้นเรียน ในส่วนที่สอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนพบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีความเป็นห่วงในการเดินทาง และความปลอดภัยของนักเรียนกับบิดาไปเรียนรวมศูนย์ในที่อื่น

3. จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านการดำเนินงาน ในการรวมโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ระหว่างผู้บริหาร โรงเรียน และครูผู้สอน ผลการวิจัย พบว่า มีปัญหาการดำเนินการในทุกด้านไม่แตกต่างกันที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ผู้บริหาร และครูผู้สอน รับทราบแนวนโยบายในเรื่องของการคัดเลือกโรงเรียนหลักมาด้วยกัน รับรู้ถึงปัญหาการบริหารงานหลังจากการรวมโรงเรียน ปัญหาดังนิตติประโยชน์หลังจากการรวมโรงเรียน และปัญหาการคมนาคมหลังจากการรวมโรงเรียนมาด้วยกันตลอด ทั้งนี้เพราะตามแนวปณิธานของการบริหารสถานศึกษาย่อมมีการประชุมร่วมกันอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง เรียกว่าการประชุมประจำเดือน ทำให้ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนมีความเข้าใจตรงกัน ผลการค้นพบครั้งนี้สอดคล้องกับการวิจัยของอำนาจ ผิวละออ และคณะ(2542) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียน ต่อนโยบายการยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็กปี พ.ศ. 2541-2544 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นต่อ นโยบายการยุบรวม โรงเรียนไม่แตกต่างกัน

4. จากการเปรียบเทียบปัญหาด้านชุมชน ในการรวมโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน ผลการวิจัย พบว่า มีปัญหาชุมชนในทุกด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตชนบท การได้มาซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ ได้มาจากการขอร้องของโรงเรียน ไม่ค่อยมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สมัครด้วยตนเอง เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ต้องใช้เวลาในการประกอบอาชีพ ไม่มีเวลาที่จะมาร่วมประชุมปรึกษาหารือ

กับโรงเรียนได้บ่อยนัก **nom**รรมการสถานศึกษาส่วนใหญ่ในทางปฏิบัติจึงเป็นส่วนหนึ่งของ ผู้ปกครองเสียมากกว่า เพราะมีบุตร-หลาน กำลังเรียนอยู่จึงค่อนข้างให้ความสนใจกับความเป็นไป ของโรงเรียนมากกว่าผู้อื่น ถึงแม้ว่าตามระเบียบว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานจะต้องประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ศิษย์เก่า ผู้ปกครอง ครู-อาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิภาครัฐ และเอกชน ซึ่งบุคคลตามระเบียบก็มักจะเป็นผู้ปกครองของนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่เสียส่วนใหญ่ ทำให้ความรู้สึกเกี่ยวกับการรวม โรงเรียนประถมศึกษานขนาดเล็กลงในเรื่องของ การคัดเลือกโรงเรียน หลัก ปัญหาความแตกต่างระหว่างชุมชนโรงเรียนมารวมกับชุมชนโรงเรียนหลัก ปัญหาด้านความ รักความผูกพัน และปัญหาด้านการคมนาคม หลังจากการรวมโรงเรียนของคณะกรรมการสถาน ศึกษาขั้นพื้นฐาน กับผู้ปกครอง นักเรียน เป็นไปในทิศทางเดียวกันมากกว่าแต่อย่างใด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 หน่วยงานระดับนโยบาย ควรมีการขบวนการทำความเข้าใจหรือชี้แจงอย่าง ชัดเจน จริงจัง ต่อผู้เกี่ยวข้อง กรณีโรงเรียนประถมศึกษานขนาดเล็กลงที่ ต้องรวมโรงเรียนกับโรงเรียน หลัก ถึงเหตุผลความจำเป็นและประโยชน์ที่จะได้รับของนักเรียน ตลอดจนการปฏิรูปการศึกษา ความคุ้มค่ากับการลงทุนทางการศึกษาของชาติ และสวัสดิการต่าง ๆ ที่รัฐจัดสรรให้สำหรับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และเพื่อลดความรุนแรงของปัญหาเกี่ยวกับชุมชนที่ไม่ ยอมให้รวมโรงเรียน

1.2 ควรให้ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษานขนาดเล็กลง ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคัดเลือก โรงเรียนหลัก เพื่อให้เกิดความพึงพอใจของทุกฝ่าย

1.3 ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน ควรเสียสละในเรื่องสิทธิประโยชน์บางอย่าง โดยเห็นแก่ผลลัพธ์ที่จะเกิดกับนักเรียนเป็นส่วนใหญ่ เช่น ไม่จួយโอกาสย้ายสถานที่ทำงานมาอยู่ ใกล้เมือง โดยทิ้งภาระหน้าที่สอนนักเรียนให้กับโรงเรียนหลักแต่เพียงฝ่ายเดียว

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรเพิ่มตัวแปรในการศึกษา คือ นักเรียนที่มาจากโรงเรียนประถมศึกษานขนาด เล็กลง ที่มาเรียนร่วมและนักเรียนโรงเรียนหลัก ว่ามีความรู้สึกอย่างไร มีความต้องการความช่วยเหลือ ในเรื่องใดบ้าง

2.2 อาจศึกษาปัญหาของโรงเรียนหลัก ว่าหลังจากที่มีโรงเรียนประถมศึกษาขนาด
เล็ก มาเรียนร่วมแล้วมีปัญหาเรื่องใดบ้าง

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Pibulsongkram Rajabhat University